

משפחה ישראלית חדשה? תפקידי מין וחלוקת עבודה במשפחה בראשית המאה ה-21

אניה גליקמן, ד"ר ענת אורן ופרופ' נח לוי-אפשטיין

הקדמה

במהלך המחצית השנייה של המאה הנוכחית חלה עליה מתמדת בשיעור השתתפותן של נשים בשוק העבודה ובמיוחד עלה שיעור השתתפותן של נשים נשואות ואמהות לילדים. כיום שיעור השתתפות הנשים מתקרב לזה של הגברים. למרות עלייה זו בשיעור השתתפות הנשים בכוח העבודה, חלוקת העבודה במשפחה מותירה עדיין את רוב העבודה באחריותן של הנשים.

מרבית המחקרים שבחנו את חלוקת עבודות הבית בין בני הזוג מעלים ממצאים ברורים: נשים משקיעות שעות עבודה רבות יותר בהשוואה לשעות שמשקיעים הגברים. יתרה מכך, בחינת סוג מטלות הבית שמבצעים בני הזוג מלמדת על קיומה של חלוקת עבודה מגדרית: גברים נוטלים חלק במספר מוגבל של מטלות בית, הנתפסות בדרך כלל כבעלות ערך וכנעימות, כמו למשל טיפול בילדים או קניות. לעומת זאת מטלות מוערכות פחות ופחות נעימות, אשר בדרך כלל מאופיינות בדחיפות הביצוע, כמו ניקיון וכביסה, נשארות "מטלות נשיות".

דו"ח זה בוחן את עמדות הציבור הישראלי כלפי תפקידי מין, חלוקת עבודה במשפחה ותעסוקת נשים בתחילת המאה ה-21. הנתונים נאספו במסגרת פרויקט ה-International Social (ISSP) Survey Program) שמטרתו מחקר השוואתי בינלאומי באמצעות סקרי עמדות, המתקיים במדינות שונות תוך בקרה קפדנית על דרכי איסוף הנתונים וכלי המחקר. איסוף הנתונים התבצע באמצעות ראיונות פנים אל פנים בשתי נקודות זמן: בשנת 1994 כלל המדגם 1287 מרואיינים המהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל, ובשנת 2002 כלל המדגם 1209 מרואיינים המהווים מדגם מייצג של כלל האוכלוסייה הישראלית הבוגרת (לפירוט ראה נספח מתודולוגי).

1. תפקידי מין

המחקר בחן את עמדות הציבור לגבי שלושה היבטים נפרדים של תפקידי מין: "קונפליקט תפקידי וחלוקת עבודה", "שילוב תפקידי" ו"תפקידי הגבר במשפחה".

1.1 קונפליקט תפקידי וחלוקת עבודה

המרואיניים נתבקשו לציין באיזו מידה הם מסכימים¹ עם חמש טענות (פירוט הטענות ראה לוח 1). הממצאים מלמדים כי בקרב כלל הציבור הישראלי, 43% מסכימים כי ילד בגיל הגן עלול לסבול במידה שהאם עובדת; 41% מסכימים כי בסיכומו של דבר כאשר אישה מועסקת במשרה מלאה חיי המשפחה סובלים; ובאופן דומה, 41% מסכימים כי לעבוד מחוץ לבית זה בסדר, אבל מה שרוב הנשים רוצות באמת זה בית וילדים. יחד עם זאת, רק כרבע מהציבור הישראלי מסכימים כי תפקידו של הגבר להרוויח כסף ואילו תפקידה של האישה לטפל בבית ובמשפחה (27%) וכי להיות עקרת בית מעניק סיפוק בדיוק כמו עבודה עבור שכן (23%).

עמדות כלפי קונפליקט תפקידי וחלוקת עבודה בקרב האוכלוסייה היהודית

בקרב האוכלוסייה היהודית נאספו נתונים גם בשנת 1994 ושכך מתאפשרת השוואת עמדות הציבור היהודי כלפי קונפליקט תפקידי וחלוקת עבודה לאורך זמן – בשנת 2002 ובשנת 1994. הממצאים מלמדים כי בתקופה הנחקרת לא חלו שינויים (לוח 1).

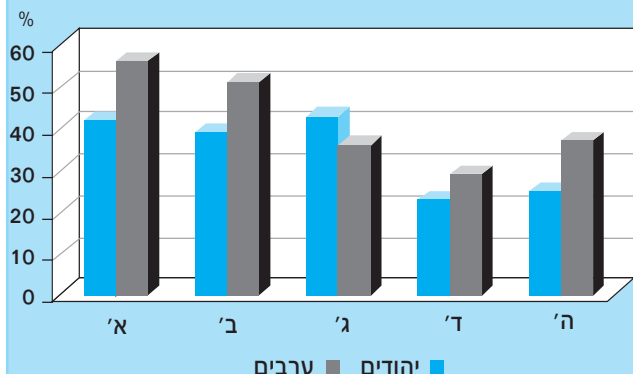
לאום ועמדות כלפי קונפליקט תפקידי וחלוקת עבודה

השוואת עמדותיהם של יהודים וערבים כלפי קונפליקט תפקידי וחלוקת עבודה מעלה הבדלים משמעותיים: לא במפתיע, יהודים נמצאו כליברליים יותר בהתייחסותם להיבטים של תפקידי מין (תרשים 1). מעל מחצית מהציבור הערבי הביעו הסכמה עם הטענה כי ילד בגיל הגן עלול לסבול במידה שהאם עובדת וכי בסיכומו של דבר כאשר אישה מועסקת במשרה מלאה, חיי המשפחה סובלים, לעומת כ-40% בקרב הציבור היהודי.

לוח 1: עמדות כלפי קונפליקט תפקידי וחלוקת עבודה לאורך זמן (אוכלוסייה יהודית)

1994	2002	אחוז המסכימים כי:
43%	43%	לעבוד מחוץ לבית זה בסדר, אבל מה שרוב הנשים רוצות באמת זה בית וילדים
44%	42%	ילד בגיל הגן עלול לסבול במידה שהאם עובדת
42%	39%	בסיכומו של דבר כאשר אישה מועסקת במשרה מלאה, חיי המשפחה סובלים
25%	25%	תפקידו של הגבר להרוויח כסף, תפקידה של האישה לטפל בבית ומשפחה
22%	23%	להיות עקרת בית מעניק סיפוק בדיוק כמו עבודה עבור שכן

תרשים 1: לאום ועמדות כלפי קונפליקט תפקידי וחלוקת עבודה (שנת 2002)²

- א – ילד בגיל הגן עלול לסבול במידה שהאם עובדת
- ב – בסיכומו של דבר כאשר אישה מועסקת במשרה מלאה, חיי המשפחה סובלים
- ג – לעבוד מחוץ לבית זה בסדר, אבל מה שרוב הנשים רוצות באמת זה בית וילדים
- ד – להיות עקרת בית מעניק סיפוק בדיוק כמו עבודה עבור שכן
- ה – תפקידו של הגבר להרוויח כסף, תפקידה של האישה לטפל בבית ומשפחה

כמו כן, ערבים יותר מיהודים תומכים בחלוקת העבודה המסורתית: כ-40% בקרב הציבור הערבי חושבים שתפקידו של הגבר להרוויח כסף ואילו תפקידה של האישה לטפל בבית ומשפחה לעומת 25% בלבד בקרב הציבור היהודי. מפתיע למצוא כי בקרב הציבור היהודי 43% מסכימים כי לעבוד מחוץ לבית זה בסדר, אבל מה שרוב הנשים רוצות באמת זה בית וילדים, בהשוואה ל-36% בקרב הציבור הערבי.

1. כל התרשימים מציגים את אחוז המרואיניים שענו "מסכים מאוד" או "מסכים".

1. אפשרויות התשובה בכל שלושת ההיבטים: 1 – מסכים מאוד; 2 – מסכים; 3 – לא מסכים ולא לא מסכים; 4 – לא מסכים; 5 – בכלל לא מסכים.

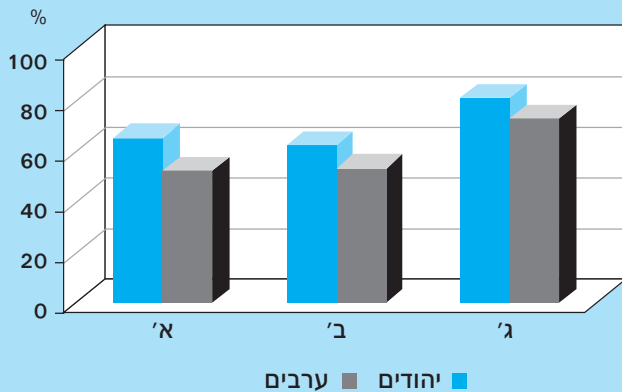
1.2 שילוב תפקידי

80% מכלל הציבור הישראלי מסכימים עם הטענה כי להיות בעלת משרה הינה הדרך הטובה ביותר עבור אישה להיות אדם עצמאי, וכך גם לגבי הטענה כי גם הגבר וגם האישה צריכים לתרום להכנסות משק בית. כמו כן, 63% מהציבור הישראלי מסכימים כי אם עובדת יכולה ליצור מערכת יחסים חמה ומשרת בטחון עם ילדיה כמו אם שאינה עובדת.

עמדות כלפי שילוב תפקידי בקרב האוכלוסייה היהודית

כאשר משווים את עמדות הציבור היהודי כלפי שילוב תפקידי לאורך השנים (לוח 2) ניתן לראות כי לא חלו שינויים משמעותיים, אם כי ניתן להצביע על ירידה קלה בהסכמה עם הטענה כי גם הגבר וגם האישה צריכים לתרום להכנסות משק בית: בשנת 2002 81% מהמרוויינים היהודים נוטים לתמוך בטענה זו לעומת 87% ב-1994.

תרשים 2: לאום ועמדות כלפי שילוב תפקידי (שנת 2002)

- א - אם עובדת יכולה ליצור מערכת יחסים חמה ומשרת בטחון עם ילדיה כמו אם שאינה עובדת
- ב - להיות בעלת משרה הינה הדרך הטובה ביותר עבור אישה להיות אדם עצמאי
- ג - גם הגבר וגם האישה צריכים לתרום להכנסות משק בית

1.3 תפקיד הגבר במשפחה

עמדות כלפי תפקיד הגבר במשפחה נבחנו באמצעות שתי שאלות בסקר שנערך בשנת 2002 בלבד. מרבית המרוויינים, הן במגזר היהודי והן במגזר הערבי, חושבים כי על הגברים להיות יותר מעורבים בחיי המשפחה בכל הנוגע לעבודות הבית ולטיפול בילדים. כך למשל, יותר ממחצית הציבור הישראלי (54%) חושבים כי על הגברים לבצע חלק גדול יותר מעבודות הבית מכפי שהם עושים כיום (תרשים 3). כמו כן, 58% מסכימים כי על גברים לבצע חלק גדול יותר מהטיפול בילדים מכפי שהם עושים כיום.

מפתיע למצוא כי נשים וגברים כאחד חושבים כי על הגברים לבצע חלק גדול יותר מעבודות הבית מכפי שהם עושים כיום (תרשים 4): 58% מקרב הנשים חושבות כך בהשוואה ל-51% בקרב הגברים. כמו כן, 63% מהנשים מסכימות כי על הגברים לבצע חלק גדול יותר מהטיפול בילדים מכפי שהם עושים כיום ו-56% מסכימים עם טענה זו קרב הגברים.

לוח 2 - עמדות כלפי שילוב תפקידי (אוכלוסייה יהודית)

1994	2002	אחוז המסכימים כי:
67%	65%	אם עובדת יכולה ליצור מערכת יחסים חמה ומשרת בטחון עם ילדיה כמו אם שאינה עובדת
65%	62%	להיות בעלת משרה הינה הדרך הטובה ביותר עבור אישה להיות אדם עצמאי
87%	81%	גם הגבר וגם האישה צריכים לתרום להכנסות משק בית

לאום ועמדות כלפי שילוב תפקידי

גם בנושא של שילוב תפקידי עמדות הציבור היהודי ליברליות יותר בהשוואה לעמדות הציבור הערבי. מתרשים 2 עולה כי כ-60% מהמשיבים היהודים נוטים להסכים עם הטענה כי אם עובדת יכולה ליצור מערכת יחסים חמה ומשרת בטחון עם ילדיה וכי להיות בעלת משרה הינה הדרך הטובה ביותר עבור אישה להיות אדם עצמאי, לעומת כ-50% מהמשיבים הערבים שהסכימו עם טענות אלה. כמו כן, למרות שבאופן כללי, מרבית המרוויינים תומכים בטענה כי גם הגבר וגם האישה צריכים לתרום להכנסות משק בית, ניתן להצביע על הבדלים בין יהודים וערבים: 81% במגזר היהודי מסכימים עם טענה זו לעומת 73% במגזר הערבי.

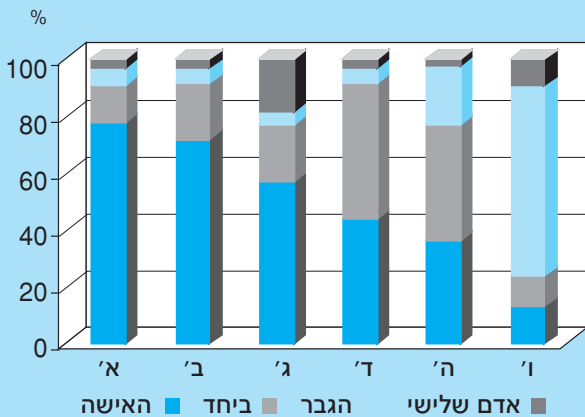
2. חלוקת עבודה במשפחה

2.1 חלוקת מטלות הבית

המרוואיינים נתבקשו לציין מי במשק הבית עושה מטלות שונות (כביסה, תיקונים קטנים בבית, מטפל בבני משפחה חולים, קונה מצרכי מזון, מנקה את הבית ומכין את הארוחות). הממצאים מעלים כי קיימת חלוקה ברורה בין המינים במטלות הבית: גברים אחראים למשימה הנחשבת לגברית ואשר אינה יומיומית באופייה (ביצוע תיקונים קטנים בבית) ואילו נשים אחראיות בלעדית או במשותף על מטלות הנחשבות מרכזיות לתפקוד השוטף של משק הבית (תרשים 5).

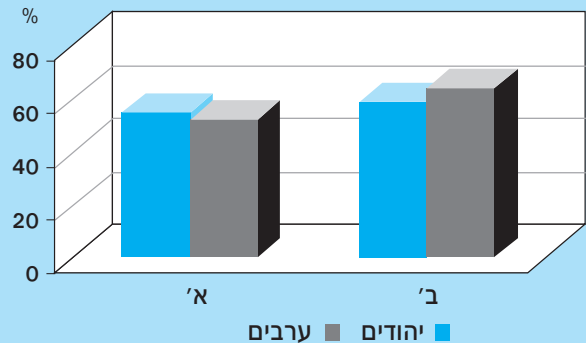
כך לדוגמה, כ-80% מהמרוואיינים דיווחו כי בדרך כלל נשים אחראיות על כביסה והכנת הארוחות וכמחצית המשיבים ציינו כי נשים אחראיות על ניקיון הבית וטיפול בבני משפחה חולים. לעומת זאת כאשר מדובר במשימות ה"גבריות" ניתן לראות תמונה הפוכה: כ-70% מהמרוואיינים מדווחים כי הגבר בדרך כלל מבצע תיקונים קטנים בבית. בנוסף לכך ניתן לראות כי טיפול בבני משפחה חולים ו'קניית מצרכי מזון' מבוצעות על ידי שני בני הזוג: כמחצית מהמרוואיינים דיווחו כי הם מטפלים בבני משפחה חולים וקונים מצרכי מזון ביחד.

תרשים 5: סגרגציה בחלוקת מטלות הבית (כלל האוכלוסייה 2002)

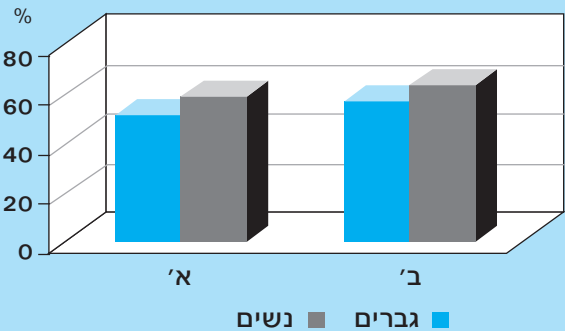
- א – עושה את הכביסה
- ג – מנקה את הבית
- ה – קונה את מצרכי המזון
- ב – מכין את הארוחות
- ד – מטפל בבני משפחה חולים
- ו – מבצע תיקונים קטנים בבית

תרשים 3: לאום ועמדות כלפי תפקיד הגבר במשפחה (שנת 2002)

- א – מן הראוי שגברים יבצעו חלק גדול יותר מעבודות הבית מכפי שהם עושים כיום
- ב – מן הראוי שגברים יבצעו חלק גדול יותר מהטיפול בילדים מכפי שהם עושים כיום

תרשים 4: מין ועמדות כלפי תפקידי הגבר במשפחה (שנת 2002)

- א – מן הראוי שגברים יבצעו חלק גדול יותר מעבודות הבית מכפי שהם עושים כיום
- ב – מן הראוי שגברים יבצעו חלק גדול יותר מהטיפול בילדים מכפי שהם עושים כיום

בממוצע וגברים מעל גיל 50 מקדישים כ-7 שעות בממוצע. בקרב נשים ניתן לראות מגמה שונה: לפי דיווחיהם של שני בני הזוג מבין שלוש קבוצות הגיל שנבחנו, בנות 31 עד 50 מקדישות את הזמן הרב ביותר לביצוע עבודות הבית (מעל 18 שעות) ואילו נשים צעירות יותר (עד גיל 30) מקדישות לכך את הזמן המועט ביותר (16.4 לפי הדיווח של נשים ו-15.1 לפי הדיווח של גברים).

לוח 4: שעות שבועיות המוקדשות לביצוע עבודות הבית בקרב כלל הציבור הישראלי (ממוצעים וסטיות תקן)

גברים			נשים			
51+	31-50	30 עד	51+	31-50	30 עד	
7.1	6.6	5.9	16.7	18.8	16.4	כמה שעות בשבוע
(6.9)	(6.2)	(5.7)	(12.3)	(13.9)	(12.1)	את/ה מקדישה/ לעבודות הבית
17.5	18.6	15.1	6.9	5.7	5.1	כמה שעות בשבוע
(13.1)	(13.3)	(12.6)	(6.1)	(5.5)	(4.2)	בן/בת זוגך מקדישה/ לעבודות הבית

שעות עבודה בבית ומחוץ לבית

לוח 5 מתאר את התפלגות שעות העבודה המוקדשות לביצוע עבודות הבית על פי שעות העבודה השבועיות מחוץ לבית בקרב שני המינים. מלוח 5 עולה כי שעות העבודה שמקדישות נשים לביצוע עבודות הבית, קשורות עם שעות העבודה שלהן מחוץ לבית: נשים העובדות שעות רבות יותר מחוץ לבית נוטות להקדיש פחות שעות לביצוע עבודות הבית. לדוגמא, נשים שעובדות עד 20 שעות שבועיות מחוץ לבית, מקדישות בממוצע כ-20 שעות לעבודות הבית. לעומת זאת, נשים העובדות יותר מ-35 שעות שבועיות, מקדישות 13 שעות בממוצע לביצוע עבודות הבית. לעומת זאת, הזמן שגברים מקדישים לביצוע עבודות הבית אינו קשור לשעות העבודה שלהם. לדוגמא, גברים שעובדים עד 20 שעות בשבוע מחוץ לבית מקדישים בממוצע כ-7 שעות לביצוע מטלות הבית ואילו גברים שעובדים מעל 35 שעות שבועיות מקדישים לעבודות הבית כ-6 שעות בממוצע. ראוי לציין כי בכל היקף של שעות עבודה מחוץ לבית, נשים מקדישות יותר שעות לביצוע עבודות הבית בהשוואה לגברים: השקעת הזמן לעבודות הבית של הגברים שאינם עובדים בחוץ או עובדים מעט (עד 20 שעות) קטנה יותר מזו של הנשים שעובדות בחוץ בהיקף הרב ביותר של השעות (35 ומעלה).

השוואה לאורך זמן לגבי חלוקת מטלות הבית בין בני הזוג (בקרב האוכלוסייה היהודית) לא מעלה הבדלים משמעותיים³: הן בשנת 1994 והן בשנת 2002 כ-80% מהמשיבים ציינו כי נשים הן שבדרך כלל עושות את הכביסה וכ-70% ציינו כי תיקונים קטנים בבית מבוצעים על ידי הגבר. כמו כן, בשתי נקודות הזמן כ-50% מהמרוויחים מדווחים כי הם קונים מצרכי מזון ומטפלים בבני משפחה חולים ביחד.

2.2 הזמן המוקדש לביצוע עבודות הבית

לא במפתיע, בחינת מספר השעות שבני הזוג מקדישים לעבודות הבית (לא כולל הטיפול בילדים) מעלה הבדלים משמעותיים: מלוח 3 ניתן לראות כי בקרב כלל הציבור הישראלי, הזמן המוקדש על ידי נשים לביצוע עבודות הבית גבוה פי 2.5 מהזמן המוקדש על ידי גברים. בנוסף לכך ראוי לציין את הדמיון הרב בדיווח של גברים ונשים על שעות העבודה שלהם ושל בני זוגם. נשים שרואיינו דיווחו על הקדשת 18.2 שעות בממוצע לעבודות הבית (לא כולל טיפול בילדים). גברים שרואיינו דיווחו על מספר דומה מאד שמקדישות בנות זוגם לעבודות הבית (17.5). באופן דומה גברים דיווחו שהם עצמם מקדישים 6.7 שעות בממוצע לבית ונשים שרואיינו דיווחו על מספר דומה (5.8) שמקדישים בני זוגם לבית.

לוח 3: שעות שבועיות המוקדשות לביצוע עבודות הבית בקרב כלל הציבור הישראלי (ממוצעים וסטיות תקן)

גברים	נשים	
6.7	18.2	כמה שעות בשבוע את/ה מקדישה/ לעבודות הבית
(5.4)	(14.7)	
17.5	5.8	כמה שעות בשבוע בן/בת זוגך מקדישה/ לעבודות הבית
(10.4)	(5.8)	

הזמן המוקדש לביצוע מטלות הבית נוטה להשתנות עם הגיל (לוח 4). הן לפי דיווחם של הגברים והן לפי דיווחן של הנשים, עם השנים גברים נוטים להקדיש יותר זמן לביצוע עבודות הבית: גברים עד גיל 30 מקדישים לביצוע מטלות הבית כ-6 שעות בממוצע, גברים בני 31 עד 50 מקדישים 6.6 שעות

3. עבור האוכלוסייה היהודית קיימת אפשרות השוואה לאורך זמן לגבי 4 מטלות: כביסה, ביצוע תיקונים קטנים, טיפול בבני משפחה חולים וקניית מצרכי מזון.

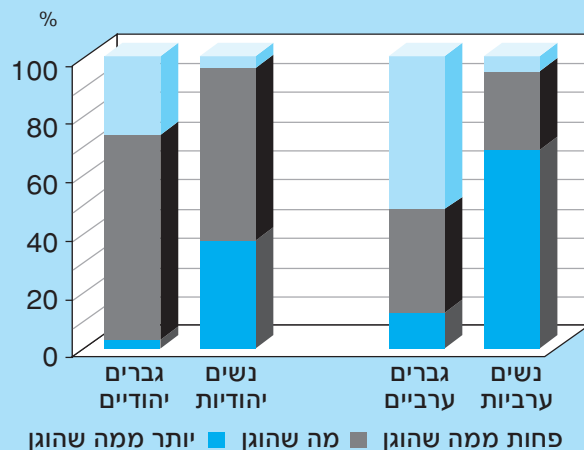
לוח 5: שעות שבועיות המוקדשות לביצוע עבודות הבית על פי שעות עבודה שבועיות כלל הציבור הישראלי (ממוצעים וסטיות תקן)

שעות עבודה שבועיות	עד 20	21-35	35 ומעלה
גברים	7.1 (6.8)	7.7 (6.6)	6.3 (6.1)
נשים	20.1 (13.5)	17.8 (13.6)	13.1 (10.1)

2.3. הוגנות בחלוקת עבודות הבית

בנוסף לתיאור העובדתי של חלוקת העבודה בבית, התבקשו המרואיינים לציין את המידה בה הם תופסים את חלוקת העבודה כהוגנת⁴. רוב הנשים והגברים היהודים חושבים שהם עושים בערך חלק הוגן מעבודות הבית (60% ו-70% בהתאמה). יחד עם זאת, חלק גדול בקרב הנשים (40%) חושבות כי הן עושות יותר ממה שהוגן שתעשנה. תפיסה זו משתקפת בעמדתם של הגברים אשר 30% מהם חושבים שהם עושים פחות ממה שהוגן שיעשו.

תרשים 6: הוגנות בחלוקת עבודות הבית (שנת 2002)

4. אפשרויות התשובה: 1 – אני עושה הרבה יותר עבודות בית ממה שהוגן שאעשה; 2 – אני עושה יותר עבודות בית ממה שהוגן שאעשה; 3 – אני עושה בערך חלק הוגן של עבודות הבית; 4 – אני עושה פחות עבודות בית ממה שהוגן שאעשה; 5 – אני עושה הרבה פחות עבודות בית ממה שהוגן שאעשה.

מתרשים 6 עולה כי תחושת חוסר ההוגנות בחלוקת העבודה בולטת אף יותר בקרב הציבור הערבי. כך לדוגמה מעל 70% מהנשים חושבות שהן עושות יותר ממה שהוגן שתעשנה, לעומת כ-15% גברים. כמו כן, כמחצית הגברים הערביים נוטים להסכים כי הם עושים חלק קטן יותר מעבודות הבית ממה שהוגן שיעשו, לעומת רק 5% נשים ערביות שמסכימות עם הטענה.

2.4. אי הסכמה לגבי חלוקת העבודה

אותה תמונה של חוסר ההוגנות באה לידי ביטוי בתדירות של מחלוקות בין בני הזוג. המרואיינים נשאלו באיזו תדירות הם ובני זוגם, אינם מסכימים על חלוקת עבודות הבית⁵. בקרב הציבור היהודי, מצטיירת תמונה אידיאלית: בקרב שני המינים כ-20% מבני הזוג ציינו כי רק לעתים רחוקות הם לא מסכימים לגבי חלוקת העבודה בבית וכמחצית מהזוגות אינם נתקלים בבעיה הזו בכלל (לוח 6).

לוח 6: תדירות אי הסכמה על חלוקת עבודות הבית בין בני זוג על פי לאום ומין

	יהודים		ערבים	
	נשים	גברים	נשים	גברים
מספר פעמים בשבוע	9%	7%	14%	2%
מספר פעמים בחודש	9%	10%	21%	18%
מספר פעמים בשנה	9%	13%	21%	21%
פחות מכך/לעיתים רחוקות	22%	19%	21%	29%
אף פעם	51%	53%	23%	30%

בקרב הציבור הערבי התמונה די דומה, אם כי היא אידיאלית פחות: כמחצית מבני הזוג טענו שאין ביניהם מחלוקות על חלוקת עבודות הבית או שהדבר קורה לעיתים רחוקות. יחד עם זאת, 14% מקרב הנשים הערביות ציינו כי מחלוקות בעניין חלוקת העבודה בבית הן עניין תדיר מאד. ראוי לציין שרק 2% מהגברים תארו את המצב באופן דומה. ממצא זה מתיישב עם הממצאים המוצגים בתרשים 6 ומשקף את העובדה שבקרב הציבור הערבי קיימת הסכמה כי הנשים הערביות עושות יותר ממה שהוגן שתעשנה (הן בקרב הנשים והן בקרב הגברים שמחציתם ציינו כי הם עושים 'פחות ממה שהוגן ייעשו').

5. אפשרויות התשובה: 1 – מספר פעמים בשבוע; 2 – מספר פעמים בחודש; 3 – מספר פעמים בשנה; 4 – פחות מכך/לעיתים רחוקות; 5 – אף פעם.

3. עבודת נשים לאורך מעגל החיים

עמדות כלפי תעסוקת נשים לאורך מעגל החיים נבחנו על ידי השאלה: האם את/ה חושב/ת שנשים צריכות לעבוד במשרה מלאה, במשרה חלקית או בכלל לא, לגבי ארבע תקופות: אחרי הנישואין ולפני לידת הילדים; כאשר יש ילד מתחת לגיל בית ספר; אחרי שהילד הצעיר ביותר מתחיל ללמוד בבית ספר; אחרי שהילדים עוזבים את הבית. בהתייחס לשילוב ההולם בין עבודת האישה לבין טיפול בילדים, נמצא שהעמדות משתנות בהתאם לשלב במעגל החיים, וממצא זה יציב לאורך השנים.

שתי התקופות הקריטיות הן כאשר יש ילד מתחת לגיל בית ספר וכאשר הילדים עדיין לומדים בבית הספר. לגבי שתי תקופות אלה מרבית הציבור הישראלי סבורים כי על האישה לעבוד במשרה חלקית או לא לעבוד כלל (71% כאשר יש ילד מתחת לגיל בית ספר; 58% אחרי שהילד הצעיר ביותר מתחיל ללמוד בבית ספר; 26% אחרי הנישואין ולפני לידת הילדים; ו-23% אחרי שהילדים עוזבים את הבית). הדעה הרווחת היא אם כן, כי אישה צריכה לעבוד במשרה מלאה לפני לידת הילדים ואחרי שהילדים עזבו את הבית, ולעבוד

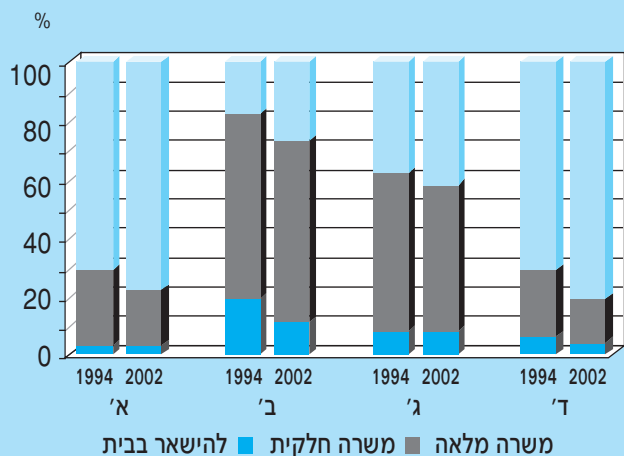
במשרה חלקית כאשר הילדים מתחת לגיל בית ספר או כאשר הילד הצעיר ביותר מתחיל ללמוד.

כצפוי, מרואיינים ערבים מבטאים עמדות מסורתיות כלפי עבודת נשים, אם כי לגבי התקופות בהן הילדים עדיין בגיל בית ספר או צעירים, ההבדלים קטנים יותר. כך למשל 79% בקרב הציבור הערבי סבורים כי על האישה להישאר בבית או לעבוד במשרה חלקית, כאשר יש ילד מתחת לגיל בית ספר בהשוואה ל-70% בקרב הציבור היהודי. הבדלים בולטים נמצאו בתקופות האחרות, בהן המרואיינים הערבים מעודדים פחות יציאת נשים לעבודה בהשוואה ליהודים: כ-80% מהיהודים סבורים כי בתקופה שלאחר הנישואים ולפני הילדים ובתקופה שהילדים עוזבים את הבית נשים צריכות לעבוד במשרה מלאה, לעומת כ-50% שחושבים כך במגזר הערבי.

עמדות כלפי תעסוקת נשים בקרב האוכלוסייה היהודית

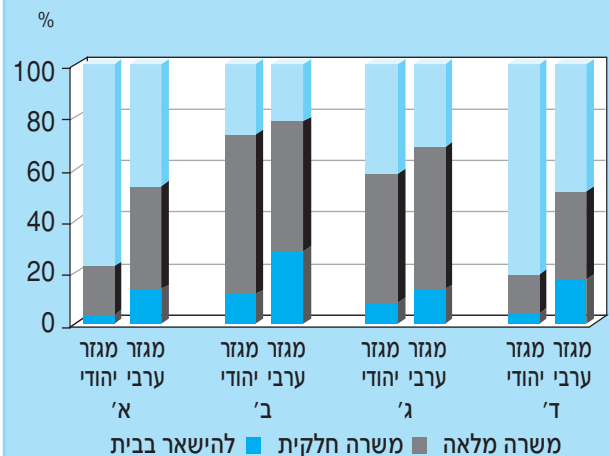
עם השנים חלה עליה באחוז המרואיינים החושבים כי על האישה לעבוד במשרה מלאה בכל ארבע התקופות (תרשים 8). כך, למשל כ-20% מהמרואיינים היהודים ב-1994 הסכימו עם הטענה כי על האישה לעבוד במשרה מלאה כאשר יש ילד מתחת לגיל בית ספר, לעומת כ-30% מהמרואיינים היהודים שהסכימו עם טענה זו ב-2002.

תרשים 8: עמדות כלפי תעסוקת נשים לאורך זמן (אוכלוסייה יהודית)

- א — אחרי הנישואין ולפני לידת הילדים
- ב — כאשר יש ילד מתחת לגיל בית ספר
- ג — אחרי שהילד הצעיר ביותר התחיל ללמוד בבית ספר
- ד — אחרי שהילדים עוזבים את הבית

תרשים 7: לאום ועמדות כלפי תעסוקת נשים לאורך מעגל החיים (שנת 2002)

- א — אחרי הנישואין ולפני לידת הילדים
- ב — כאשר יש ילד מתחת לגיל בית ספר
- ג — אחרי שהילד הצעיר ביותר התחיל ללמוד בבית ספר
- ד — אחרי שהילדים עוזבים את הבית

מקדישים לכך. יתרה מכך, בכל היקף של שעות עבודה של נשים מחוץ לבית, הן מקדישות יותר שעות לביצוע עבודות הבית בהשוואה לגברים. יחד עם זאת, רב הזוגות נתקלים באי-הסכמות לגבי חלוקת עבודות הבית בתדירות נמוכה יחסית או לא נתקלים בה בכלל.

עבודת נשים לאורך מעגל החיים – הדעה הרווחת היא כי אישה צריכה לעבוד במשרה מלאה לפני לידת הילדים ואחרי שהילדים עזבו את הבית, ולעבוד במשרה חלקית כאשר יש ילד מתחת לגיל בית ספר וכאשר הילדים עדיין לומדים בבית הספר. השוואה לאורך זמן במגזר היהודי מעלה כי תעסוקת נשים במשרה מלאה הופכת עם השנים למקובלת יותר בכל ארבע התקופות של מעגל חיי המשפחה.

תפקידי מין – בפתחה של המאה ה-21 אחוז לא מבוטל מקרב הציבור הישראלי (כ-40%) חושב כי כאשר האם עובדת זה עלול לפגוע בחיי המשפחה ובמיוחד בילדים הצעירים. יחד עם זאת, מרבית המרואיינים, חושבים כי על הגברים להיות יותר מעורבים בחיי המשפחה בכל הנוגע לעבודות הבית ולטיפול בילדים. לא במפתיע יהודים נמצאו כליברליים יותר בהתייחסותם ל'תפקידי מין' בהשוואה לציבור הערבי.

חלוקת העבודה במשפחה – קיימת חלוקה ברורה בין המינים במטלות הבית: גברים אחראים למשימה הנחשבת לגברית ואשר אינה יומיומית באופייה (ביצוע תיקונים קטנים בבית) ואילו נשים אחראיות בלעדית או במשותף על מטלות הנחשבות מרכזיות לתפקוד השוטף של משק הבית. כצפוי נמצא כי הזמן שנשים מקדישות לעבודות הבית גבוה בהרבה מהזמן שגברים

נספח מתודולוגי

בשנת 1994 נאספו הנתונים בקרב מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית העירונית מגיל 18 ומעלה על ידי מכון המחקר של חברת "מודיעין אזרחי" (סה"כ 1287 מרואיינים יהודים). בשנת 2002 נאספו הנתונים בקרב מדגם מייצג של כלל האוכלוסייה הישראלית הבוגרת מגיל 18 ומעלה על ידי מכון ב.י. כהן למחקרי דעת קהל באוניברסיטת תל-אביב (סה"כ 1209 מרואיינים, מהם 1036 יהודים ו-173 ערבים). הדגימה בשתי נקודות הזמן, הינה דגימה הסתברותית של אזורים סטטיסטיים, בתוך שכבות המובחנות על פי אזור גיאוגרפי, גודל ומאפיינים סוציו-אקונומיים. כדי להבטיח יצוגיות המדגם חזרו המראיינים עד 3 פעמים לכול כתובת כדי לאתר כל מרואיין שעלה במדגם.

מכון ב.י. ולוסיל כהן לחקר דעת קהל • The B.I. and Lucille Cohen Institute for Public Opinion Research

הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון
אוניברסיטת תל-אביב

קריית האוניברסיטה,
רמת-אביב, תל-אביב 69978,
ת"ד 39040
טלפון: 03-6408963
פקסימיליה: 03-6409215
דואר אלקטרוני: bicohen@post.tau.ac.il
אתר המכון:

<http://spirit.tau.ac.il/socant/bicohen>

עורך: פרופ' נח לויך אפשטיין
עריכה גרפית: יעל כפיר, מיכל סמו, המשרד לעיצוב גרפי

מכון ב.י. ולוסיל כהן למחקרי דעת קהל הנו מכון אוניברסיטאי המשלב פיתוח אקדמי של תיאוריה ומתודולוגיה של סקרי דעת קהל עם ביצוע מחקרי דעת קהל בלתי תלויים ברמה המדעית הגבוהה ביותר.

מטרות המכון:

1. לשמש כמסגרת לביצוע מחקרים אקדמיים המבוססים על סקרי אוכלוסייה.
2. לפתח תכנית של סקרי עמדות תקופתיים בנושאים בעלי עניין ציבורי בחברה הישראלית.
3. ליצור מאגרי נתונים שיאפשרו לעקוב אחר מגמות לאורך זמן בדעת הקהל בישראל.
4. לערוך ניסויים במתודולוגיות של סקרים במטרה לפתח ולשפר את הטכניקות של מחקרי דעת קהל.